

MORMON VALLÁS

© dr. Szalai András, Apológia Kutatóközpont, www.apologia.hu (v.2. 2026.03.18)

Tanulmányunk az Utolsó Napi Szentek vagy más néven mormonok vallásának történeti háttérét, legfontosabb tanításait és ezek kritikáját, hitéleti-életviteli sajátosságainak pozitívumait és negatívumait mutatja be dióhéjban. Az itt csak érintett témákról külön tanulmányaink is készülnek, ld. Mormon könyve, Ábrahám könyve, Joseph Smith Első Látomása stb.

1. Háttér adatok

Az Utolsó Napi Szentek Jézus Krisztus Egyháza (*The Church of Jesus Christ of Latter-day Saints*) a 19. sz. eleji Amerikában alakult ki. Kettős igényt elégített ki. Egyrészt az „amerikai mítosz” szükségletét, hiszen ez a nemzetek, a nemzeti gyökérkeresés kora volt. Másrészt a felekezeti megosztottsággal szemben az ősegyház visszaállításának vágyát, ugyanis ez az ún. visszaállítási mozgalom (*Restoration Movement*) időszaka is volt. A mormon vallás bibliai elemek, állítólagos ősi amerikai és egyiptomi, illetve modernkori kinyilatkoztatások, egy politeista teológia és kettős papi hierarchia, szabadkőműves eredetű titkos templomi rítusok, illetve puritán erkölcsiség sajátos ötvözete.

Az egyházat 1830-ban alapított Joseph Smith Jr. (1805-1844). A hivatalos történet szerint két látomása volt. 1820-ban, amikor tinédzserként – egy helyi vallási ébredés és a felekezetek rivalizálása miatt – az igaz egyházat kereste, Első Látomásában megjelent neki az Atya és a Fiú, kijelentve, hogy egyikhez se csatlakozzon, mert mind tévednek, minden hitvallásuk utálatos, mind romlottak. 1823-ban egy Moróni nevű angyal is megjelent neki, és elmondta neki, hogy a közelben vannak elásva az *Amerikában* egy évezreden át virágzó ősi zsidó kultúra történeti és prófétai feljegyzései. Smith 1827-ben kiáshatta a „reformált egyiptomi” írással vésett „aranylemezeket”, amelyeket „Isten ajándéka és hatalma” segítségével lefordított angolra. 1830-ban az új szentírást kiadta („Mormon könyve”), és *újra megalapította „Jézus Krisztus Egyházát”*.

A mormonoknak a korai években több államon át kellett költözniük vagy menekülniük, helyenként polgárháborús helyzet alakult ki. Smitht különböző okokból többször megvádolták, letartóztatták, 1844-ben pedig egy börtönben meglincseltek. A 2. egyházelnök, Brigham Young vezetésével a mai Utah területén sikerült államot alapítaniuk (Deseret).

Központjuk Salt Lake City, elterjedtségük világszerte 17.5 millió fő, az egyház jelenlegi (18.) elnök prófétája Dallin H. Oaks. Magyarországon 20 gyülekezetben kb. 5200 fős tagság, első templomuk Óbudán épül. Magyarul is megjelenő magazinjuk a *Liahóna*, hivatalos weboldaluk: jezuskrisztusegyhaza.org

2. Sajátos tanok és kritikájuk

2.1. Az amerikai próféta

Joseph Smith Jr. volt az utolsó napok visszaállított Egyházának első Elnöke, Látnoka és Kinyilatkoztatója. Félművelt farmercsaládban nőtt fel, és ez is bizonyítja, hogy az általa kiadott művek nem lehetnek a saját írásai, hanem Istentől ihletettek. Smith önmagáról azt vallotta, hogy „Többre lehetek büszke, mint bárki más. Ádám napjai óta én vagyok az egyetlen ember, aki képes volt összetartani egy egész egyházat. Az egésznek a nagy többsége mellettem áll. Ezt sem Pál, sem János, sem Péter, sem Jézus nem tette meg. Azzal büszkélkedem, hogy senki sem végzett el akkora munkát, mint én. Jézus követői elfutottak mellőle, de az Utolsó Napok Szentjei még sosem futottak el mellőlem.”

Prófétaként előre megjósolta üldöztetését, és mártírként halt meg.

- Smith kétségkívül karizmatikus egyéniség volt, de a kortárs források nem igazolják a mai idealizált képet. Már gyerekkorában is erős volt a fantáziája, egy „látókő” segítségével elveszett, elrejtett dolgokat keresett – esetenként pénzért, ami miatt polgári peres eljárás indult ellene, és a metodisták sem fogadták be a kincskeresés miatt. Az általa „lefordított” és kiadott szentírások igenis *híven tükrözik* a fantáziáját, történelmi és bibliai műveletlenségét, illetve a kor népszerű fiktív történelmi sztorijait az elveszett zsidó törzsekről, akik az indiánok ősei voltak.
- Smith történetében alapvető fontosságú az Első Látomás, de 1820-ban bizonyíthatóan nem történt vallási ébredés (csak 1824-ben). Saját beszámolóit, illetve családtagjai, munkatársai, elnök utódjai beszámolóit mind eltérnek (Jézus? angyal? angyalok? végső hivatalos: Atya és Fiú).
- Egyházalapítása után, karrierje csúcán Nauvoo város polgármestere, bankigazgatója, milíciaparancsnoka és amerikai elnökjelölt volt. Amikor bankja csődbe jutott, hitelezői kárpótlása nélkül elmenekült. Isteni kinyilatkoztatásra hivatkozva vezette be a többnejűséget, így törvényes feleségén (Emma Hale) kívül titkos egyházi esküvőkön még több tucat felesége lett, köztük tinilányok (14 éves volt a legfiatalabb), testvérek és férjes asszonyok. A nőügyei miatt kritikus ellenzéki lap nyomdáját szétverte – ezért tartóztatták le utoljára. Nem volt mártír: a fogdába becsempészett pisztollyal több támadót megsebesített, mielőtt lelőtték.

2.2. Folyamatos kinyilatkoztatás

Szentírásnak számít a Biblia, „amennyiben a fordítása helyes” (*Hittételek* 8). Smith szerint a Biblia szövege megromlott, saját fordítása ([JSF] viszont – kinyilatkoztatás révén – a hibákat javítja és a kivett részeket pótolja. Isten Amerikában is adott és ma is ad kinyilatkoztatást: ilyen az ókori amerikai eredetű „Mormon könyve” [MK], a modernkori egyházi kinyilatkoztatások, ld.

„A Tan és a szövetségek” [T&Sz], illetve a „Nagyértékű gyöngy” [NGy] iratgyűjtemény. Ráadásul kinyilatkoztatásnak számít a mindenkori Elnök és a 12 apostol tanítása is. Isten nem engedné, hogy egyháza vezetői tévtant tanítsanak. A mormon szentírások elutasítóján viszont Isten ítélete van.

- A JSF *bibliahamisítás*, Smith önkényes változtatásait egy régi kézirat sem támogatja. Az 1Móz 50 végére még egy – az ókori József szájába adott – hosszú jóslatot is betoldott önmagáról. A Biblia szövege *fennmaradt*, illetve *elegendő* az üdvösséghez és a szent élethez (Zsid 1:1-2, ApCsel 11:14, Róm 1:16, 15:4, 1Kor 1:18,21, 2:2-5, 2Kor 4:3, 2Tim 3:14-17).
- A mormonok bibliai kifejezéseket használnak, de szinte minden szó alatt *mást értenek*, mint a keresztények. A mormon szentírások pedig olyan alap teológiai témákban is *ellentmondanak a Bibliának és egymásnak*, hogy hány Isten létezik, hogyan lett teremtve a világ stb.

2.3. Mormon könyve – zsidók és Jézus Amerikában

A MK ókori amerikai kinyilatkoztatás, amely a közel-keletivel (Biblia) egyenértékű, és tartalmazza „az örökkévaló evangélium teljességét” (ld. alább). Lényegében az amerikai kontinensre az – Atlanti vagy a Csendes – óceánon áthajózó zsidók története i.e. 621-től i.sz. 421-ig. Egy részük igaz volt (ún. nefiták), más részük bűnös (ún. lámániták). Isten a lámánitákat a bűneik miatt megátkozta, így sötétbőrűvé lettek. Jézus Krisztus feltámadása után Amerikában is megjelent, és ott is megalapította egyházát, de a gonosz lámániták kiirtották a nefitákat – így ők lettek az indiánok ősei. A MK-ben leírt történetek főleg a közép- és dél-amerikai kultúrák területén helyezhetők el. Történetüket az utolsó nefita próféták (Mormon és Moróni) fejezték be, illetve rejtették el a Smith lakhelyéhez közeli Cumorah dombon egy kőládában. Moróni pedig 1823-ban mint angyal jelent meg Smith-nek (Második Látomás), és elmondta neki, hogy hol rejtette el „reformált egyiptomi” írással vésett aranylemezeket.

Smith a lemezek tartalmát „Isten adománya és ereje által” fordította le, korai munkatársai, családtagjai szerint a lemezekhez mellékelte, mellvértre erősített *urim és tummim* segítségével, illetve gyerekkori látókövével. MK hitelességét az bizonyítja, hogy aki őszintén megkérdezi Istent, mindez igaz-e, annak a Szentlélek által kinyilatkoztatást ad (pl. meleg érzést a szívébe).

Smith az aranylemezeket a fordítás közben nem mutathatta meg senkinek, de a kiadás előtt három tanúnak Moróni angyal, nyolc tanúnak pedig Smith mutatta meg (családtagok, korai munkatársak). Smith a lemezeket visszaadta Moróni angyalnak, aki – mormon források szerint – vagy magával vitte azokat a túlvilágra, vagy a Cumorah domb barlangjába vitette őket és sok más lemezzel együtt azóta is ott vannak elrejtve.

Smith szerint a MK „a világon a leginkább hibátlan könyv a földön, és vallásunk

záróköve, és aki annak előírásai szerint él, közelebb kerül Istenhez, mint bármely más könyv által” (MK *Bevezetés*). Azért tartalmaz sok bibliai szöveget, mert az Amerikába hajózó zsidók magukkal vitték az addig (i.e. 621) megírt Ószövetséget, az Újszövetségi szövegeket pedig maga Jézus mondta el nekik.

- A MK valóban rengeteg *bibliai* szöveget vett át az angol King James Version-ből – annak régies stílusával és hibáival együtt – , ezért hat *bibliás* szöveggént, és gyakorolhat *pozitív* hatást olvasóira.
- A MK zsidó eredetű és egy évezreden át virágzó amerikai kultúrájának létezését illetően az a probléma, hogy – a Bibliával ellentétben – a MK népeit, városait Amerika térképén nem lehet elhelyezni. A *régészek* semmilyen nyomát nem találták a MK városainak, épületeinek, acél fegyverekkel vívott csatáinak és az elesettek százezreinek.
- A MK adataival ellentétben a kontinensen *Columbus előtt nem volt* búza, árpa, ló, szamár, juh, marha, disznó, elefánt, vas és acél, pénzérme, zsinagóga, lepra és moly. Írásuk csak a majáknak volt, de kőkori szintű kultúrájuk még a kereket sem ismerte.
- A *genetika* szerint az indiánok DNS-ében nincs zsidó vérnek, hiszen Észak-Kelet Ázsiából származnak, a Bering-szoroson át települtek be a kontinensre, több hullámban. Az indián *nyelvcsaládoknak* sincs közükhöz a héberhez, ahogy héber vagy egyiptomi írásjeleknek sincs nyomuk.
- Az *amerikanisztika* szerint a perui, azték vagy maja kultúrák történelme és vallásossága semmilyen szempontból sem egyeztethető össze a MK világával – inkább a 19. sz-i vidéki Amerika világával és indiánokkal kapcsolatos spekulációival.

2.4. Ábrahám könyve – Ábrahám Egyiptomban

A NGY-be tartozó, és a mormon teológia számára nélkülözhetetlen „Ábrahám könyve” (ÁK) eredetijének tartott *egyiptomi papiruszokat* Smith egy Chandler nevű műkincskereskedőtől vette. Azt állította, hogy ezek „Ábrahám írásai, amelyeket Ábrahám könyvének neveznek, és amelyeket saját kezével írt papirusz tekercsekre, míg Egyiptomban volt”. Ezeket is „Isten ajándéka és hatalma” által fordította le, és a papiruszokból átmásolt három *képmásolatot* részletes magyarázatokkal is ellátta.

- Az ÁK eredetijének tekintett papiruszok a *modern egyiptológia* szerint valójában az egyiptomi „Halottak könyve” mágikus temetkezési irat kései változatának („Lélegzés könyve”) szövegét tartalmazzák. Champollion 1822-ben fejtette meg az egyiptomi írást, nyelvtana és szótára 1836-ban és 1841-ben lett publikálva, de az egyiptológia Amerikában csak az 1890-es évekre fejlődött akadémiai szintre. Smith fordítás közben írt műve (*Grammar and Alphabet of the Egyptian Language*) is a fantázia terméke.

- Smith fordításai és kinyilatkoztatásai hitelességét nem egy imateszt és érzések vagy a közös bizonygatás dönti el (Jer 17:9), hanem a *tények*. A MK-t és az ÁK-t semmi sem igazolja, viszont amit tudunk, az cáfolja.

2.5. A visszaállított egyház

Jézus Jeruzsálemben alapított egyháza a megjövendőlt „aposztázia” (hitehagyás, 2Thessz 2:3) miatt már az apostoli kor után eltévelyedett, elvesztette a papi felhatalmazását, majd felekezetekre bomlott és *megszűnt* igazi egyháznak lenni. Jézus a feltámadása után megjelent Amerikában, ott is megalapította egyházát, de 421-ben az amerikai nefita egyház is elpusztult. Az egyház visszaállítása a földön 1830-ban történt meg Joseph Smith révén. A mormon egyház „az Úrnak a földön még egyszer, újra megalapított királysága, amely a Messiás második eljövételét készíti elő”, és „az egyetlen igaz, élő egyház az egész föld színén”. A nefita iratokra (MK) épülő mormon egyház régebbi a keresztény felekezeteknél. Bár a mormon közösséget ezek a felekezetek kezdettől fogva jogtalanul üldözték, a mormonok nem kritizálnak más egyházakat.

Isten kijelentette Smith-nek, hogy az Új Jeruzsálem Missouri államban fog felépülni. Mivel a hitetlenné vált Izráel helyét a mormon egyház vette át, származástól függetlenül minden új tagot besorolnak egy zsidó törzsbe.

- „Joseph Smith története” (JST) szerint a neki megjelent Atya és Fiú számára a kortársa baptista, metodista, presbiteriánus egyházak „mind tévednek” és „minden hitvallásuk utálatos”. Az akkori és a mai felekezetek és hitvallásaik azonban azonosak, így a mormon egyház pusztá léte is eleve ítélet lenne minden keresztény egyház fölött, ha igaz lenne.
- Az egyetemes keresztény egyház azonban minden probléma ellenére sem szűnhetett meg 18 évszázadra, mert *Krisztus* szerint a pokol erői sem vehetnek rajta diadalmat (Mt 16:18, Júd 24-25 vö. Ef 5:25-32). Tehát kérdés, hogy ki hazudott: Jézus vagy Smith?
- Az Újszövetség is a folyamatos hitvédelem szükségességéről ír (Júd 3), nem az 1. század utáni széthullásról. **2Thessz 2:3** eredeti szövege sem „hitehagyás”-t említ, hanem „elszakadás”-t, részletezés nélkül, hozzátéve, hogy *akkor* megjelenik az Antikrisztus is, beül Isten templomába, isteníti magát stb. Mindebből még semmi sem történt meg.

2.6. Az Istenek

A mai alaptanítás szerint az Istenség három személy: az Atya (*Elohim*), a Fiú (*Jehova*), akiknek „csont-hús testük” van, és a Szentlélek, aki „lélekszemély”. A mélyebb tanítások (ÁK) szerint azonban sok isten van, akiknek tökéletes lelkük és testük, illetve nemük van, és szaporodnak. Egykor az Atya is ember volt, de istenné magasztosult fel, tehát nem volt mindig isten. Az emberek tkp. embrionális állapotban levő istenek. Az utolsó ítélet után, ha minden

feltételnek megfelelnek, maguk is istenné és istennővé válnak, saját világuk lesz. Smith szerint, „Ami most az ember, az volt egykor Isten. Ami most Isten, azzá válhat az ember.” A Biblia is tanítja a sok isten létezését (1Kor 8:5) és emberek istenné felmagasztosulását (Zsolt 82; Jn 10:34, 2Pt 1:4).

- A Biblia szerint az egyetlen Isten *JHVH Elohim*, az Örök / Éltető Isten (5Móz 6:4, Ézs 40:3 vö. Jn 1:23). A héber *elohim* jelentése csak akkor „istenek”, ha utána az ige is többes számban áll (pl. pogány istenek), de ha egyes számban áll, akkor „Isten”.
- Isten *szellemi* lény (Zsolt 139, Jn 4:24, ApCsel 17:28-29), bibliai „testrészei” csak *hasonlatok*. Csak *egy* Isten van (Ézs 43:10, 45:5,20-21, 44:6, 1Tim 2:5, 1Kor 8:6, Jak 2:19 stb.). Isten *mindig* Isten volt (Ézs 40:28, Jn 5:26, Zsid 13:8, 9:14, 1Tim 1:17, 6:16), és nem változik (Mal 3:6, Jak 1:17). Isten nem ember (Hós 11:9, 4Móz 23:19), az ember megistenülése pedig *sátáni* tan (1Móz 3:5, 2Thessz 2:4).
- **Zsolt 82** Isten az „istenek” tanácsában áll, akikre rábízta a népeket (5Móz 32:8-9 „akik annyian vannak, mint Izrael fiai az istenfiai” – ui. a qumráni szövegekben *bné elohim*, a görög Septuagintában *angeloî*), és akik bár „istenek...”, a Felséges fiai”, hűtlenné váltak, igazságtalanul bántak az emberekkel, ezért úgy halnak meg, mint az emberek. **Jn 10:33-36** Jézust azzal vádolták, hogy „istenné teszi” magát, de a Zsolt 82-re utalt: ha „istennek nevezte azokat, akikhez Isten szava szólt” (ti. a zsoltárban), ő miért ne állíthatná magáról joggal, hogy Isten Fia? **1Kor 8:5-6** Bár léteznek „úgynevezett istenek” a *pogány* vallásokban, „nekünk mégis egyetlen Istenünk van”. (2Pt 1:4 ld. alább.)

2.7. Mennyei Atya és Anya gyermekei

A Mennyei Atya mellett létezik a Mennyei Anya is, akinek a neve ismeretlen, és akihez nem szabad imádkozni. Sok milliárd lélekgyermekük született, akik már a földi, halandó élet előtt is léteznek (ún. „előlet” vagy preegzisztencia, Jer 1:5, Jn 1:2,14, 8:58, 17:5). Azért, hogy fejlődhessenek és engedelmességüket bizonyíthassák, meg kell tapasztalniuk az emberi, földi élet örömeit és fájdalmait. Az Atya terve szerint ezt szabad akaratból kell végig csinálniuk. Sátán (Lucifer) szerint azonban így egyesek elveszhetnek, és azt akarta, hogy mindenki üdvözüljön, de szabad akarat nélkül. Jézus az Atya tervét követte, hogy az emberek szabadon döntsenek, ezért az Atya őt bízta meg a megváltással, Lucifer azonban fellázadt, és sok lélek követte őt.

Jézus az Atya irányítása alatt Mihály arkangyallal és kiválasztott lelkekkel együtt alkotta meg ezt a bolygót a már meglévő rendezetlen ősananyagalmazból. Ádám (Mihály arkangyal) és Éva bukása szükségszerű rossz volt, az isteni terv része: buktak, de jó irányba, mert csak így válhattak halandó emberré és biológiai szaporodásra képessé, hogy a lélekgyermek megszülethessenek a földön, és elindulhassanak az örök fejlődés, a felmagasztosulás útján.

- A mormon vallásban szó szerint mindenki „Isten gyermeke”, értsd: isten, angyal, démon és ember, Jézus és Sátán egy család tagjai. Biológiai neme azonban csak *teremtett* lényeknek és a *pogány* isteneknek van.
- Az ember sem előlétből, hanem a földből való (1Móz 2:7, Jn 3:13, 33, 8:23, 1Kor 15:47). **Jer 1:5** Nem mindenki előlétéről, hanem személy szerint Jeremiás szolgálatáról szól. **Jn 1:2 stb.** Csak Jézusról szól, nem mindenkiről (vö. Kol 1:15-19).
- Isten világot a *semmiből* teremtette (Róm 4:17), teljesen *egyedül* (Ézs 44:24, Ézs 45:12 stb.) a kimondott *szavával* (1Móz 1:3, Jn 1:1-3). Ádám és Éva nem „bukott” sehova, hanem bizalmatlan és engedetlen lett. Lázadásuk nem áldást, hanem *átkot* hozott rájuk és utódaikra (Róm 6:23, 5:14, 1Kor 15:21-22). Azóta Isten gyermekévé *válni kell*: a Jézusba vetett hit által az ember a Lélek által újjá születhet, Isten örökbe fogadja (Jn 1:12-13, 1Jn 5:1, Róm 8:15, Gal 3:26).

2.8. Tökéletesség, örök fejlődés és felmagasztosulás

Isten tökéletes, és azt parancsolta gyermekeinek, hogy ők is legyenek tökéletesek (Mt 5:48), hogy teljesen szentté váljanak (1Pt 1:15-16), felmagasztosuljanak istenné (2Pt 1:4). Isten nem parancsolta volna meg a tökéletességet, ha erre az ember nem lenne képes. A hívőnek mindenre méltóvá kell válni, teljesíteni kell az Istennel kötött kétoldalú szövetség feltételeit: Krisztus megtette a magáét, tehát a hívőnek is meg kell tennie a magáét.

A megtérés folyamata, és a megszentelődés feltétele: hit, bűnbánat, keresztség, a Szentlélek ajándékának elnyerése, becsületesség, hithűség, rendszeres bizonyágtétel, tizedfizetés, a Bölcsesség Szavának a megtartása és a templomi munka. Az ember nem bűnös eredendően, csak ha és amikor vétkezik. A bűnök bocsánatának hét lépése van: beismerés, megbánás, bűnvallás, jóvátétel, másoknak való megbocsátás, parancsok betartása, és hogy ugyanazt a bűnt nem szabad újra elkövetni. A kegyelem csak akkor lép életbe, ha a hívő már mindent megtett, ami tőle telt a parancsok betartásáért. Az így megkapott kegyelem által jogosulttá válik a halandó és az örök élet áldásaira.

- **Mt 5:48** Nem azt mondja, hogy *váljatok valamikor* tökéletessé, hanem hogy (itt és most) *legyetek azok*, mert Isten *az*; nem teljes hibátlanságot követel (perfekcionizmust), hanem az ellenségszeretet tökéletességét (ld. 5:43-48). **1Pt 1:16** Ez sem azt mondja, hogy *váljatok olyan* szentté, *mint* én, hanem hogy (itt és most) *legyetek azok*, mert Isten *az*. Csak Isten szent (Jel 15:4), és senki sem *olyan* szent, *mint* Isten (2Sám 2:2, 6:20), de a hívőnek *Krisztus* szent és igaz volta adatik, amit hálából egyre jobban megélhet (Róm 3:24-26, 4:3-5, 1Kor 1:30 vö. Zsid 10:14).
- **2Pt 1:4** Nem azt tanítja, hogy emberek majd a végső ítélet után istenné válnak, hanem hogy a hívők Jézus isteni hatalma [*dünamisz*], dicsősége [*doxa*] és ereje kiválósága [*areté*] által már itt a földön „isteni természet

részesévé” [*theiasz koinónoi füszeósz*] válnak: megmenekülve a bűnös szenvedélyek okozta romlottságtól, ami a világban van. Az ember tehát *részesedik* abban, amilyen Isten eleve és természeténél fogva, de már itt a *földi életében*.

- Az ember nem *akkor* bűnös, *ha* vétkezik, hanem *azért* vétkezik, mert *eleve* bűnre hajlamos (Lk 5:8, Kol 2:13, Ef 2:1-3, Róm 3:23, 5:10-21, 8:3). Mindenki *sokat* vétkezik (Jak 2:10, 3:2), és mindenki sokszor elköveti *ugyanazt* a vétket, mégis bocsánatot kap (Lk 17:3-4).
- A hívő élete mindvégig ki nem érdemelhető, meg nem szolgálható kegyelem; ez nem olcsó, nem drága, hanem megfizethetetlen: ezért *ingyen ajándék* (Ef 2:1-10, Tit 3:5). A szent élet és a szolgálat a hálás viszonzszeretet gyümölcse (1Pt 1:5-9, Ef 5:1), nem az áldás *elérésének* eszköze, hiszen az áldásokat a hívő *ajándékba* kapja (Ef 1:3-14).

2.9. A helyreállított papság

Isten az utolsó napokra helyreállította az egyház papságának a felhatalmazását, ti. hogy „Isten helyett és nevében cselekedjen” (Mt 16:19). Isten helyett cselekedni csak a megfelelő időben és helyen, módon és rendben lehetséges, ezek a papság „kulcsai”, amelyeket teljesen csak az egyház Elnöke birtokol.

Kétféle, feladatban és jogokban eltérő papság van, amelynek csak férfi tagjai lehetnek, és akik meghatározott számú csoportokat („kvórumokat”) alkotnak. A fiúk az „ároni papságot” 12 évesen, a „melkizédeki papságot” 18 évesen kaphatják meg („elderek”). Az *ároni* papság tagjai a diakónusok, tanítók, papok és püspökök, ők végezhetik a fizikai szolgálatokat, úrvacsoraosztást, evangelizálást. A *melkizédeki* papság tagjai az elderek, főpapok, pátriárkák, hetvenesek és apostolok. Ők végzik a felmagasztosuláshoz szükséges szertartásokat, mint a templomi munka, a Szentlélek adományozása kézzel, áldás, egyházvezetés és a különleges tanúságtétel a világ előtt. A tizenkét apostolok közül kerülnek ki az Elnökség tagjai, az Elnök próféta és két tanácsadója.

Az ároni papságot Keresztelő János ruházta át Jézusra, a melkizédekit pedig Jézus az apostolaira. Smithre és közeli munkatársaira a nekik megjelenő Keresztelő János ruházta át az ároni papságot, a szintén megjelenő Péter, Jakab és János apostol pedig a melkizédekit. A papságba történő felszentelés kézzel folytatódik a mai napig, ez az ún. papsági vonal.

- A Bibliában az ároni papságba csak zsidók, lévíták, Lévi *vér szerinti leszármazottai* tartozhattak, tehát átruházhatatlan volt (2Móz 29:9, 4Móz 3:10, 2Krn 31:19). A MK szereplői nem voltak lévíták, így nem lehettek papok, és nem lehetett templomuk sem. Jézus Júda törzsébe született, ezért ő sem lehetett lévita (Zsid 7:13-14).
- Jézus egyetlen áldozata miatt az ároni papság elvesztette a funkcióját, a papság az Újszövetségben *megváltozott* (Zsid 7:12, 27). A papi szolgálat

egy törzs hivatásos férfitagjainak a kiváltsága helyett *egyetemessé* vált (1Pt 2:9, Jel 1:4-6), *nők* számára is (ApCsel 2:16-18), hiszen *lelki* áldozattá vált (1Pt 2:5, Zsid 13:15, Róm 12:1, 15:16, Fil 4:18).

- A Melkizédek „rendje szerinti papság” is kizárólag, *átruházhatatlanul* Jézusé (Zsid 7:24), mert csak ő *halhatatlan* (Zsid 7:2-3,15-16,24).

2.10. A Szent Templomok

A mormon vallásban kétféle közösségi épület létezik. Világszerte a gyülekezeti házakban (kápolnáknak) folyik az oktató munka és a közösség gyakorlása, illetve az úrvacsora (kenyérrel és vízzel). Bizonyos szertartásokat azonban csak a Szent Templomokban lehet elvégezni, ezekből világszerte 382 van, de sok áll építés vagy átépítés alatt, így jelenleg kb. 200 működik. Hazánkban 20 kisebb-nagyobb gyülekezeti ház működik, de az első Templom Budapesten, Óbudán épül (eddig a németországi Freiburgba jártak).

Csak a Szent Templomokban lehet elvégezni bizonyos szertartásokat, és letenni bizonyos fogadalmakat, amelyek szükségesek a felmagasztosuláshoz, illetve itt lehet a földi előtti és utáni létről tanulni. A legfontosabb szertartások az ún. „felruházás” vagy „endóvment”, az örökre szóló házasságkötés, a gyermekek összekötése szüleikkel, illetve a halottakért végzett helyettesítő szertartások, amelyeket tömegesen végeznek.

Templomba – a nyilvános megnyitó után – csak az arra méltó, püspöki ajánlással és belépő kártyával rendelkező egyháztág léphet be. A szertartások szentnek számítanak, és gyakorlatilag titkosak, mivel a tagok esküvel kötelezik magukat arra, hogy kívülállóknak – és a 18 év alatti vagy inaktív mormonoknak – sem beszélnek róluk.

- Smith a titkos templomi szertartások végzéséről röviddel azután „kapott kinyilatkoztatást”, hogy 1838-ban egy *szabadkőműves páholy* tagja lett. Sok rítust átvett, de szinte mindent átértelmezett. Smith halála óta az elvileg szent és megváltoztathatatlan mormon szertartásokon sok és jelentős változtatás történt.
- A mormon „templomi munkának” *nincs* köze a bibliai idők, a korai egyház vagy a mai keresztény felekezetek szertartásaihoz. Izraelnek *csak egy* Szentélye lehetett, papsága csak *egy törzs* férfitagjai. Minden zsidó a *bűnei és méltatlansága* teljes tudatában járult oda, hiszen a Szentély funkciója éppen az engesztelő és tisztító áldozatok bemutatása és a hálaadás volt.
- A Szentély – Jézus Krisztus egyszer s mindenkorra érvényes engesztelő áldozata révén – elvesztette funkcióját, i.sz. 70-ben le is rombolták. Istent lélekben és igazságban kell imádni (Jn 4:24). Nem egy épület, hanem a keresztények közössége lett Isten temploma (1Kor 3:16-17, 6:19, 2Kor 6:16, Ef 2:19-22 vö. Jel 21:22).

2.11. A halottakért végzett munka

Az egyház a szellemvilágban is jelen van, ott is munkálkodik: a mormonok a halottak megváltói. A halottak szelleme a túlvilágon vagy a paradicsomba, vagy a szellemek börtönébe kerül, amelyeknek több szintje is van. A szellemeket tetteik szerint osztályozzák, de ha megtanulják az evangéliumi szabályokat, és azok szerint élnek, akkor magasabb szintre emelkedhetnek. Ha helyettük egy földi Templomban valaki elvégzi a helyettesítő szertartásokat (1Kor 15:29), akkor átjuthatnak a paradicsomba (1Pt 3:18-20, 4:6). Ha bűneiket nem bánják meg, Krisztuséhoz hasonló szenvedéssel kell majd megszenvedniük bűneikért, a feltámadás után pedig a dicsőség legalacsonyabb (telesztialis) szintjére jutnak.

Minden mormon igyekszik felkutatni az őseit, hogy a helyettesítő szertartások révén a halottaknak – rokonoknak és idegeneknek egyaránt – lehetőséget adjon a felmagasztosulásra. A családfakutatásban az egyház nemzetközi genealógiai osztályának adatgyűjtése segíti őket. A Templomokban az élő és a halott családtagokat külön szertartásokkal kötik össze. Smith szerint „Őseink nem lehetnek nélkülünk tökéletesek, ahogy mi sem lehetnénk nélkülük azok.” A naplóírás is a családok minél teljesebb összekötését szolgálja, mert a mai Szentek naplói ugyanolyanok, mint a prófétáké: az utódok később tőlük tanulhatnak.

- A Biblia szerint a sorsunk itt *a földön* dől el (Zsid 9:27, Lk 16:19-31, Róm 2:14-16), a lélek végső sorsa pedig örök élet vagy örök halál, menny vagy gyehenna (Dán 12:2, Jel 20-21. fej.). Aki nem ismerhette Mózes törvényét vagy Krisztus evangéliumát, annak Isten elnézi a tudatlanságát (Csel 14:16, 17:30), és a saját lelkiismerete alapján ítéltetik meg (Róm 2:14-16). Aki *dönthetett* az evangélium (1Kor 15:1-11) mellett, annak hite vagy hitetlensége számít (Jn 3:18,36). Ha nem hisz, Mózes és Krisztus szavai ítélik el (5Móz 18:19, Jn 5:45-47, 12:48).
- **1Kor 15:29** A szöveg nehezen értelmezhető, talán a hitre jutott, de keresztség előtt elhunyt hívőkre utal; a halottak helyett végzendő rítusok szükségességének vagy lehetőségének nincs nyoma a Bibliában és az egyház történelmében. **1Pt 3:18-20, 4:6** Krisztus nem minden halottnak prédikált, hanem csak *a Noé idejében élt* emberek lelkeinek, akik még Mózes törvénye és Krisztus evangéliuma előtt éltek. Ráadásul *csak Krisztusról* van szó, nem prédikál minden elhunyt hívő a túlvilágon más lelkeknek.

2.12. A feltámadás és az utolsó ítélet

A feltámadás a lélek és a fizikai test végleges újra egyesülése tökéletes és halhatatlan formában. Mindenki fel fog támadni, de két feltámadás van: az első az igazaké, a második a bűnbánatot nem tartó bűnösöké. A feltámadást követi az utolsó ítélet, ahol mindenki azt kapja, amit megérdemel. Az ítélet a Fiúnak adatott (Jn 5:22), de másokat is segítségül hív ehhez: pl. a zsidók 12 törzse felett

az újszövetségi apostolok, a lámániták és nefiták fölött az amerikai apostolok, a mormonok felett pedig az ő életükben szolgáló Elnökség és a Tizenkét Apostol fog ítélni.

- A Biblia szerint feltámadás nem a lélek [*pszükhé* vagy *pneuma*] és a fizikai test [*szarx*] „újraegyesülése”, az általában szintén „test”-nek fordított görög szó [*szóma*] egész lényünk, a létformánk teljes átváltozására, megdicsőülésére utal (Mk 12:24-25, Fil 3:20-21, 1Kor 15:35-56, 1Jn 3:2).
- **Jn 5:22** Az Atya az ítéletet *egészen* a Fiúnak adta át (Csel 17:31, 2Kor 5:10, 2Tim 4:1), Ő fogja megítélni *mindenkinek* az életét (1Móz 18:25, Jób 21:22, Róm 2:6, Jel 20:11-12). Hívő más hívő fölött, szolgál más szolgálk fölött *nem ítélni* (Mt 7:1-2, Róm 14:4.10.12-13).

2.13. A dicsőség szintjei

Az igazak a dicsőség három mennyei fokozatának (2Kor 12:2, 1kor 15:40-42) valamelyikére kerülnek. A legfelsőbb, „celesztialis” dicsőségben mindenki a családjával együtt az Atya és a Fiú állandó jelenlétében élhet, de ezen belül is három fokozat van: a felmagasztosuláshoz, azaz istenné váláshoz négy szertartás (köztük a celesztialis házasság) és 18 törvény betartása szükséges.

A második, „terresztialis” dicsőségbe azok a tisztességes emberek kerülnek, akik az evangéliumot mások miatt a földön nem, csak a szellemvilágban fogadták el, vagy még a földön, de hitetlenné váltak; ők nem lehetnek együtt a családjukkal, de Krisztus meglátogatja őket.

A harmadik, „telesztialis” dicsőségbe azok kerülnek, akik a földön és a szellemvilágban sem fogadták el a mormon evangéliumot, és bűnös életet éltek: ők vannak a legtöbbben, és őket csak a Szentlélek fogja meglátogatni.

A negyedik a „külső sötétség” (Mt 8:12) azok számára, akik megismerték az igazságot, de hagyták, hogy Sátán uralja őket (hitehagyott mormonok); örök sötétségben fognak szenvedni Sátánnal és angyalaival együtt, végleg megrekedve a fejlődésben [*damnation = dam = gát*].

- **2Kor 12:2** Nem a feltámadás utáni dicsőfélszintekről szól. Pál élménye *az ő életében* történt, csak azt nem tudta, *hogyan* (2-3. vers), ezért – a kor rabbinikus elképzeléseinek megfelelően – számolt be róla: az első ég a madaraké, a második az angyaloké, a harmadik ég vagy paradicsom pedig *Isten jelenléte*. **1Kor 15:40-42** Nem mennyei szintekről beszél, hanem *emberek földi és mennyei testéről, azaz létformájáról* (görög *szóma*).
- **Mt 8:12** Jézus – az mennyek országa vagy Isten országa kifejezéssel – mindig Isten *földi* királyságáról beszélt, nem túlvilági helyről. Illusztrációja szerint ott majd hívő nem zsidók (10-11. vers) és valóban hívő zsidók együtt örvendeznek, az elbizakodott, de valójában nem hívő kortárs *zsidók* (12. vers) azonban kivettetnek.

2.14. Örökkévaló házasság

A mormonok a Templomban nem csak a földi életre, hanem az örökkévalóságra kötnek ún. celesztiális házasságot. Ha gyermekeik is vannak akkor a celesztiális dicsőség legfelső szintjén felmagasztosulva istenként és istennőként új világokat fognak alkotni, benépesíteni és uralni. A nemző erő ui. szent teremő erő. A poligámiát (többnejűséget) Smith és Young az Istentől kapott kinyilatkoztatásra hivatkozva vezette be, de az amerikai közvélemény nyomására 1890 óta nem gyakorolják, sőt, kiközösítés jár érte. Az eljövendő Millenniumban (Krisztus ezeréves Királyságában) azonban újra be fogják vezetni, hogy Isten minden lélekgyermeke emberré lehessen. A többnejűséget ma csak a „fundamentalista” mormon felekezetek (*FLDS*) gyakorolják (kb. 30-40 000 fő).

- Jézus szerint a feltámadás után *nem lesz* házaseslet (Mk 12:24- 25). A Biblia különbséget tesz az isteni *teremtés* és a biológiai szaporodás között. Isten ugyanis a *szavával* hozott létre *új* dolgokat a *semmiből*.
- A többnejűség bibliai példái – a mózesi törvény *előtti* időkben (Lámek, Ábrahám, Jákób) és *egyes* királyok idején (Dávid, Salamon, Roboám) – nem követendő példaként lett feljegyezve (vö. 1Kir 11:1-4). Az ún. sógorházasság intézménye (5Móz 25:5-10) is csak ritka szükséghelyzetre vonatkozott, a törzs telekhatárok védelmében. Isten terve mindig is *egy* férfi és *egy* nő házasságáról szólt, hogy ők ketten legyenek *egy* testté (1Móz 2:24 vö. Ef 5:25).

3. Pozitívumok

A mormon vallás keresztény *hátterére* utal a Biblia szentírásként való elismerése, a bibliai szókinccs és Krisztus személyének központi szerepe. A tagság életvitele sok szempontból példaadó, hiszen a mormon erkölccstan sokat merít a bibliai és a puritán etikából. Nagy hangsúlyt helyeznek az egyéni felelősségre, a tehetség fejlesztésére és a becsületességre.

A „Bölcsesség Szava” (tilos a kávé, fekete tea, dohányzás, alkohol, kábítószer) – bár a Bibliában egyszerűen „bölcsh szavakat” jelent – előmozdítja a sportos és egészséges életvitelt, így a mormonok tíz évvel tovább élnek az amerikai átlagnál. Az egyház családcentrikusságáról és gyermekszeretetéről tanúskodik a mormonok példás családi élete: a házasságkötés az örökkévalóságra, a hétfői családi est közös tanulással, játékkal, imával, énekléssel.

Az egyház a genealógiai családfakutatást ingyenes szolgáltatásként nem egyháztagoknak is felajánlja, illetve a fejlettebb országok anyakönyvi adatbázisát saját költségén elkészítette. A tagok számára biztosított szociális háló (segédegyletek) példás összefogásról tanúskodik: nincs mormon munkanélküli, és az Örökös Oktatási Alap (PEF) a fiatal egyháztagok teljes iskoláztatását fizeti, az óvodától az egyetemig. A tagok az egyházon kívül is sok karitatív munkát is

végeznek, az ún. böjti felajánlással (két étkezés árának felajánlása) sokan rendszeresen segítik a rászorulókat. A fiatal misszionáriusok odaadása megkérdőjelezhetetlen, sokan kiskoruktól spórolnak a missziós költségekre. Világhírű az egyház kórusa is (*Mormon Tabernacle Choir*).

4. Negatívumok

A mormon vallás a biblikus kereszténység szinte minden fontos tanítását tagadja vagy félreérti. Sokáig tudatosan különbséget tettek önmaguk és a keresztény felekezetek között („We are Mormons, not Christians”), az elmúlt évtizedekben azonban keresztény felekezetek egyikeként lép fel („We are Christians, but we are different”). Ugyanakkor továbbra is Jézus Krisztus egyetlen igaz Egyházának tekintik magukat. Ez az érdek-ökumené bizonyára segíti az egyház társadalmi elfogadtatását, de erkölcsileg kifogásolható.

A mormonok bibliai szókinccse is a keresztény benyomást erősíti, pedig szinte minden szó alatt mást értenek, mint a Biblia, ezzel pedig – akaratlanul is – megtévesztik az érdeklődőket és a keresztényeket. Az érdemi beszélgetéshez tudni kell „mormonul”.

Szembetűnő a perfekcionizmus. Mivel a tökéletesség bibliai parancsát abszolút értelemben értik (félre), a bűn fogalmát szükségképpen felvizezik (rossz szokás, gyengeség stb.). Mivel mindent ki kell érdemelniük, igyekeznek mindenre méltóvá válni, mert a kegyelem valódi, bibliai jelentését nem ismerik. Sok tag hasonlott már meg egyháza elvárásai (tökéletessé, érdemessé válás) és saját képességei (bűnre hajló természete) feszültségében.

A misszionáriusok létszáma meghaladja az összes protestáns misszionárius számát (kb. 70-80 ezer fő), ami sok keresztényben veti fel a kérdést, hogy mit lehet tőlük tanulni? A válaszhoz tudni kell, hogy a mormon szubkultúrában a misszió elvileg nem kötelező, de gyakorlatban nagyon is elvárt. Több mint felük azonban hazatérve teljesen inaktívvá válik, aminek oka van. Eleve 18 év körüli fiatalok, akik már nem gyerekek, de még nem is felnőttek, lelkesek és naivak, ismereteik általában igen felületesek. Pár hetes, hónapos felkészítés után két éven át folyamatosan végzik bizonyágtevést, vadidegen emberekkel igyekeznek feltűnően kedvesen viselkedni. Közben rengeteg szabályt kell betartaniuk, társukkal nem csupán együtt laknak, hanem (a wc és a fürdő kivételével) állandóan egymás látóterén belül kell tartózkodniuk. A személyes tér hiánya és a családtól való elszakadás miatt sokan égtek ki (a heti egy online chatelés új lehetőség). A missziót ráadásul ők maguk fizetik, és havi kb. 500 dollárból kell megélniük (2 év 12.000 dollárba kerül). Mindez egyesekre jellemfejlesztő hatást gyakorol, másokat azonban tönkretesz (ld. *YouTube*).

A mormon csalásideál, a sok gyermek vonzó imázsa mögött az a tanítás áll, amely szerint a túlvilági előlétben várakozó lélekgyermek a földön élő

testvéreik nemi egyesülése révén minél többen és minél előbb a földi létbe szeretnének születni. A családszeretet és a gyermekáldás megbecsülése a keresztény egyházban természetesen szintén megvan, de enélkül a – bibliai szempontból – bizarr háttértanítás nélkül.

A mormon egyháznak ezoterikus jellegű struktúrája van. Ami a térítési módszerüket illeti, a jéghegy alapelvnek megfelelően az egyházhoz való csatlakozásra felszólított érdeklődő nem kap teljes képet a mormon hitvilágról. Ami a felszínen van, az a MK alapján biblikusnak, kereszténynek hat, és *részben* az is. Az érdeklődők általában csak a MK-t kaphatják meg, és bár ma már a többi szentírás (T&Sz, NGy) is elérhető online, a valóban sajátos mormon tanokkal csak megkeresztelkedésük után, már egyháztagként, illetve a Templomban ismerkedhetnek meg, a szertartások közben. Ez a többszintűség csak évek alatt derül ki.

Az egyszerű tagok az egyház történelmének csak a hősi oldalát ismerik (a pionírutazás, az üldöztetések, Smith mártírhalála, Salt Lake City felépítése stb.). Smith történetének belső ellentmondásairól, látomásainak eltérő verzióiról, poligámiájának részleteiről, a MK és a T&Sz jelentős változásairól, a MK és az ÁK állításainak tudományos cáfolatairól az átlag mormon vagy nem tud, vagy ezek jelentőségét nem ismeri fel, vagy eleve mormonellenességet feltételez, és eleve elutasít minden külső információt. Azt hiszi, hogy egy érzés, illetve mindaz a jó dolog, amit az egyházban kapott, magát Smith-t is igazolja. Akik pedig igyekeznek mindennek utánajárni, azok közül sajnos sokan élnek át teljes hitvesztést, mert olyan mértékű csalódást élnek át, és mert hitükben olyan mélyen összefonódik Smith és utódai műve magával Istennel. Akik azonban inkább visszatérnek az Újszövetséghez, újratanulhatják a keresztény hitet és hitéletet.

Felhasznált szakirodalom

- A Mormon Könyve – A Tan és a szövetségek – A Nagyértékű gyöngy (Az Utolsó Napok Szentjeinek Jézus Krisztus Egyháza, Intellectual Reserve Inc. 2005)
- Az evangélium tantételei (Az Utolsó Napok Szentjeinek Jézus Krisztus Egyháza, Intellectual Reserve Inc. 2009)
- Joseph Smith Próféta bizonyágtétele (Az Utolsó Napok Szentjeinek Jézus Krisztus Egyháza, 2000)
- Joseph Smith's New Translation of the Bible (Herald Publishing House, 1970)
- Örökségünk – Az Utolsó Napok Szentjei Jézus Krisztus Egyházának rövid története (Az Utolsó Napok Szentjeinek Jézus Krisztus Egyháza, 1996)
- Kritikai szakirodalom: mrm.org / mormonhandbook.com / letterformywife.com